

AgriSafetyNet

Agricultural Safety Through Lifelong Learning

2019-1-SK01-KA202-060645

Modul 3

ŠPECIFICKÉ RIZIKÁ A PREVENCIA V POĽNOHOSPODÁRSKOM SEKTORE

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

MODUL 3 – Špecifické riziká a prevencia v poľnohospodárskom sektore

OBSAH

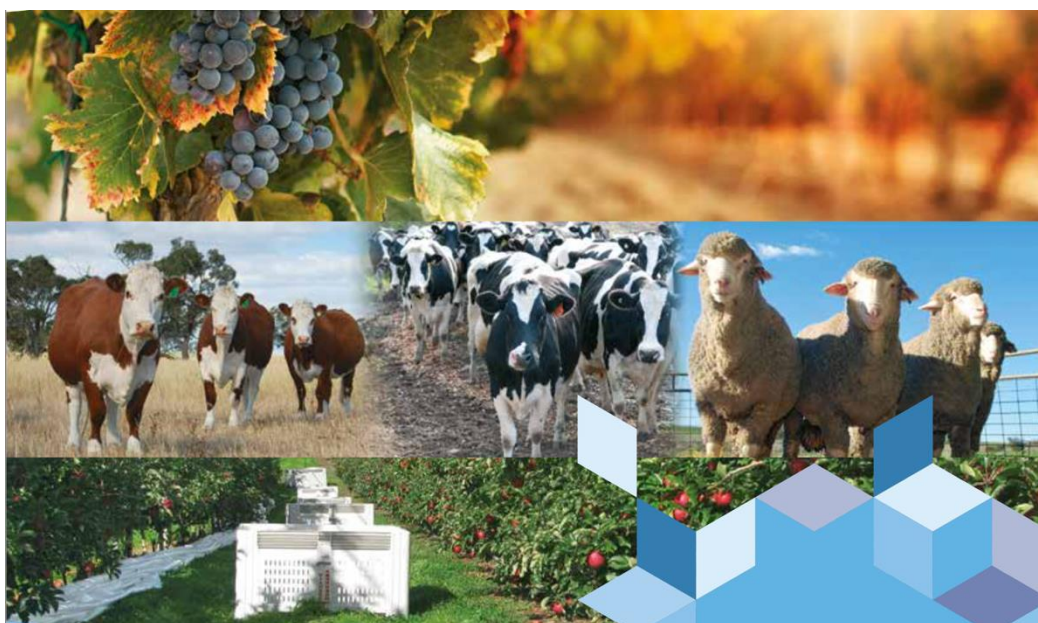
ÚVOD	3
POHON	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
ROTUJÚCE PRVKY	4
PREVENTÍVNE RUTINY PRE VÝVODOVÝ HRIADEĽ, KARDÁNOVÝ HRIADEĽ A NÁRADIE	7
RIZIKÁ TRAKTORA	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
RIZIKÁ KULTIVÁTOROV	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
RIZIKÁ REŤAZOVEJ PÍLY	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
RIZIKÁ SEJAČKY	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
RIZIKÁ PRÍVESU A CISTERNY	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
RIZIKÁ KOMBAJNU	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
RIZIKÁ KOMBAJNU NA ZBER HROZNA	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
BEZPEČNOSTNÉ TIPY PRE POLNOHOSPODÁRSKE VYBAVENIE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
PESTICÍDY A HNOJIVÁ	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
PRACOVNÝ PRIESTOR A ZARIADENIA PRE CHOV HOSPODÁRSKÝCH ZVIERAT	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
HNOJOVICA A HNOJ	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
RIZIKÁ A OCHORENIA SPOJENÉ S CHOVOM HOSPODÁRSKÝCH ZVIERAT	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
ODKAZY/ LINKY/ ZDROJE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

Úvod

Poľnohospodárstvo je a zostáva odvetvím, v ktorom sú pracovné úrazy neúmerne časté. Okrem všeobecných rizík na farmách opísaných v module 2 existujú aj osobitné poľnohospodárske riziká a súvisiace konkrétnejšie nehody. Mnohým z týchto nehôd sa však dá vyhnúť alebo sa dá aspoň znížiť ich závažnosť. Na tento účel sú dôležité konsolidované odborné znalosti a ochranné opatrenia prispôbené príslušným úlohám. Okrem preventívnych opatrení je dôležité aj inovatívne technické školenie. Dozviete sa viac o ovládacích prvkoch a riešeníach týkajúcich sa týchto konkrétnych nebezpečenstiev.

V tomto module sa zameriame na niekoľko konkrétnych nehôd v poľnohospodárstve: konkrétne riziká a ich prevencia.

Obrázok 1:

Zdroj: <https://www.wgcsa.com.au/uploads/5/9/7/5/59756067/00-farmers-guidebook.pdf>

Pohon

Rozdrvené dlane a ruky, odseknuté prsty, slepota - zoznam možných úrazov súvisiacich so strojmi je taký dlhý, ako je desivý. Zdá sa, že z pohyblivých častí stroja vyplýva toľko nebezpečenstiev, koľko je typov strojov. Bezpečnostné opatrenia sú nevyhnutné na ochranu pracovníkov pred zbytočnými a zamedziteľnými zraneniami.

Je dobré pamätať na to, že každá časť, funkcia alebo proces stroja, z ktorých mnohé spôsobujú zranenia, musia byť zabezpečené. Ak môže prevádzka stroja alebo neúmyselný kontakt s ním poraniť obsluhu alebo iné osoby v okolí, musia byť riziká kontrolované alebo vylúčené.

Obrázok 2:

Zdroj:

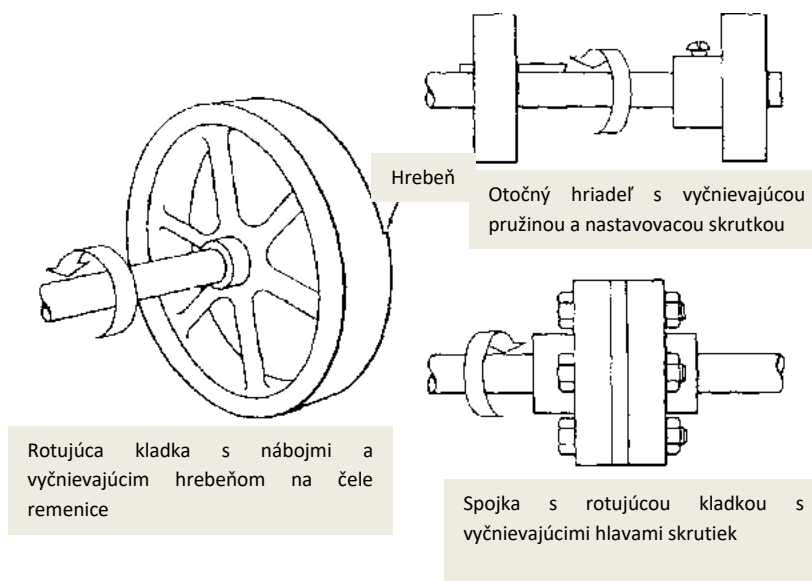
https://t3.ftcdn.net/jpg/01/34/00/78/240_F_134007875_Ts7bc3Kg604RnqkZaRayl4rmgV3zqTk9.jpg

Rotujúce prvky

Rotačný pohyb môže byť nebezpečný; dokonca aj hladké, pomaly sa otáčajúce hriadele môžu uchopiť odev a len pri dotyku s pokožkou vykrútiť ruku alebo dlaň do nebezpečnej polohy. Zranenia v dôsledku kontaktu s rotujúcimi časťami môžu byť vážne.

Obojky, spojky, vačky, zotrvačníky, konce hriadeľov, ozubené kolesá a vodorovné alebo zvislé hriadele sú niektoré príklady bežných rotačných mechanizmov, ktoré môžu byť nebezpečné. Nebezpečenstvo sa zvyšuje, keď sú na rotujúcich dieloch odkryté výčnelky ako napr. skrutky, ryhy, odreniny a vyčnievajúce kľúče alebo nastavovacie skrutky. Pozrite obrázok 3.

Obázok 3

Zdroj: https://www.osha.gov/Publications/Mach_SafeGuard/gif/mach01.gif

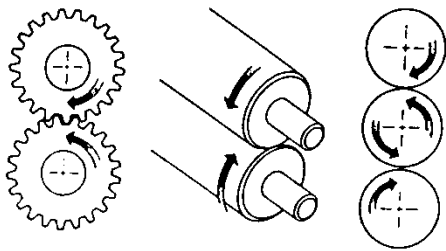
Nebezpečenstvo v medzere medzi valčekmi je spôsobené rotujúcimi časťami strojov. Existujú tri hlavné typy štrbín.

Diely sa môžu otáčať v opačných smeroch, zatiaľ čo ich osi sú navzájom rovnobežné. Tieto časti môžu byť v kontakte (vytváranie styčných bodov) alebo v tesnej blízkosti navzájom. V druhom prípade vytvára materiál privádzaný medzi valcami styčné body. Toto nebezpečenstvo často existuje u strojov so zaberajúcimi prevodmi, valcovňami a kalandrami. Pozrite obrázok 4.

Medzi rotujúcimi a tangenciálne sa pohybujúcimi časťami sa vytvárajú medzery. Niektoré príklady by mohli byť: bod dotyku medzi hnacím pásom a jeho kladkou, reťazou a reťazovým kolesom a ozubeným kolesom. Pozrite obrázok 5.

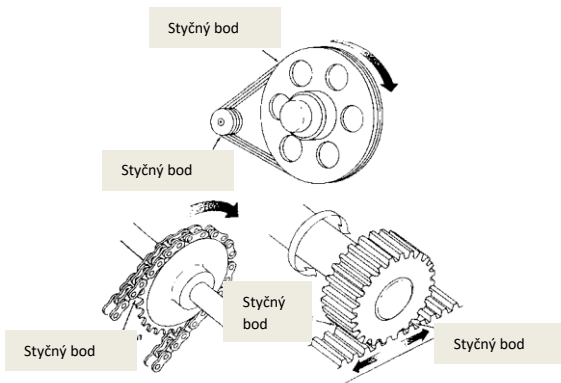
Medzi rotujúcimi a nepohybujúcimi sa časťami sa môžu vyskytnúť styčné body, ktoré spôsobujú strihanie, stláčanie alebo brúsenie. Príklady sú: lúčové ručné kolesá alebo zotrvačníky, závitovkové dopravníky alebo obvod brúsneho kotúča a nesprávne nastavená pracovná podpera. Pozrite obrázok 6.

Obrázok 4

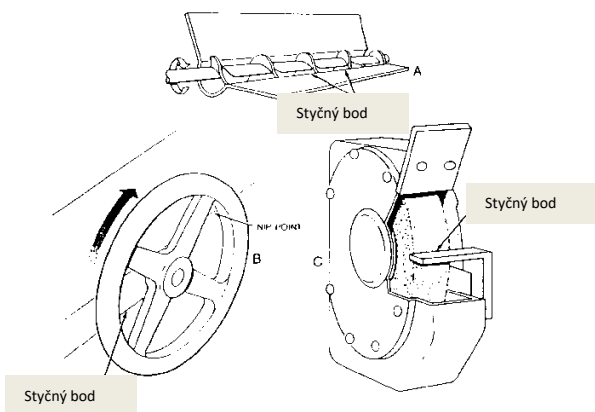
zdroj: https://www.osha.gov/Publications/Mach_SafeGuard/gif/mach02.gif

Obrázok 5

Zdroj: https://www.osha.gov/Publications/Mach_SafeGuard/gif/mach03.gif

Obrázok 6

Zdroj: https://www.osha.gov/Publications/Mach_SafeGuard/gif/mach04.gif

Ako možno chrániť a zabezpečiť zamestnancov pred takýmito nebezpečenstvami?
Bezpečnostné opatrenia musia zodpovedať všeobecným minimálnym požiadavkám:

- Zabráňte kontaktu:

zabráňte kontaktu dlani, rúk a iných častí tela pracovníka s nebezpečnými pohyblivými časťami

- Zabezpečte:

Ochranné kryty a bezpečnostné zariadenia by mali byť vyrobené z odolného materiálu, ktorý vydrží podmienky bežného používania. Musia byť pevne spojené so strojom.

- Ochrana proti padajúcim predmetom:

Bezpečnostné zariadenie by malo zabezpečiť, aby žiadne predmety nemohli spadnúť do pohyblivých častí.

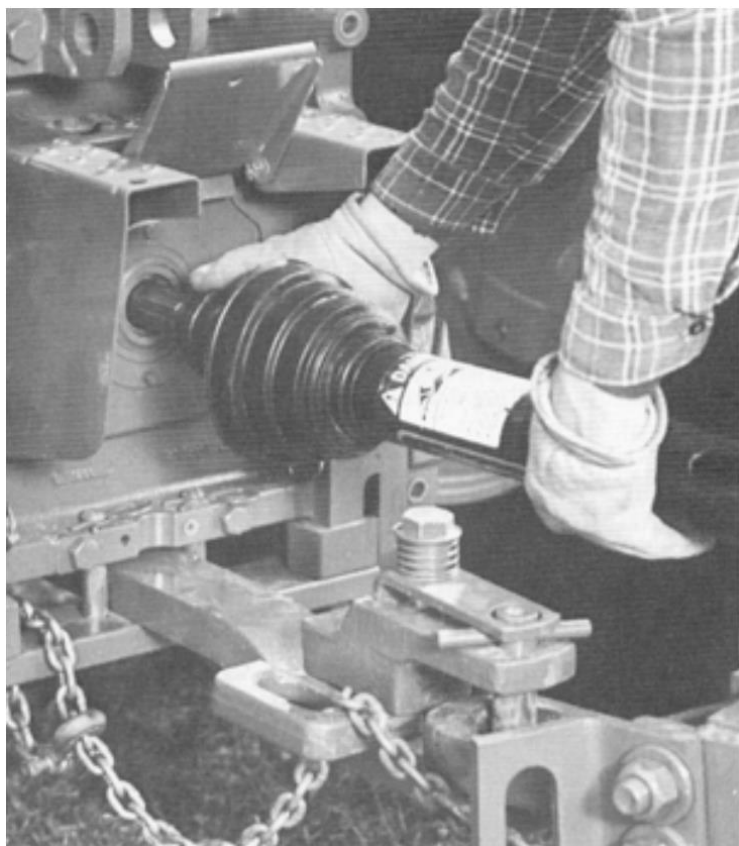
- Nevytvárajte žiadne narušenie:

Správne zaistenie môže zvýšiť efektivitu rozptýlením strachu pracovníka z úrazu.

Preventívne rutiny pre vývodový hriadeľ (PTO), kardánový hriadeľ a náradie

Vývodový hriadeľ (PTO) traktora predstavuje veľké nebezpečenstvo. Prenáša energiu z traktora na stroje poháňané PTO. Kíbový hriadeľ sa bežne otáča medzi 540 a 1 000 otáčkami za minútu. Je to oveľa rýchlejšie, ako môže človek zareagovať, ak je zachytený a vtiahnutý do kíbového hriadeľa. Osoba môže mať ruku alebo nohu omotanú okolo PTO skôr, ako zistí, že je v nebezpečenstve. Hlavný štít PTO chráni osobu pred vývodom PTO. Niektoré traktory majú chránič PTO. Všetky traktory by mali byť vybavené hlavným štítom PTO na ochranu obsluhy traktora a pomocných pracovníkov.

Obrázok 5

Zdroj: <https://ag-safety.extension.org/wp-content/uploads/2019/05/English-Task-Sheets-Group-5.pdf>

Obrázok 6

Zdroj: https://nasdonline.org/static_content/documents/1658/020a-002.gif

Riziká traktora

Traktory sú hlavnou príčinou pracovných úrazov na farmách, ale nie všetky sa stanú počas toho, keď sa traktor využíva na prácu.

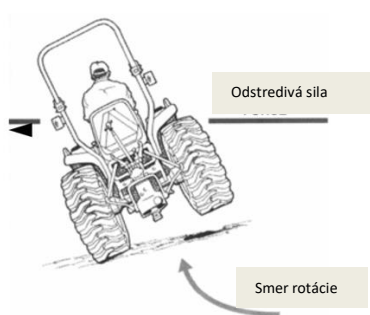
Tu sa zameriavame na

1. prevrátenia

2. prejde nie osoby/zakliesnenie

Obrázok 7

Zdroj: <https://ag-safety.extension.org/wp-content/uploads/2019/05/English-Task-Sheets-Group-5.pdf>

Obrázok 8

Zdroj: <https://ag-safety.extension.org/wp-content/uploads/2019/05/English-Task-Sheets-Group-5.pdf>

1. Prevrátenia

Existujú desiatky príkladov zlého zaobchádzania s traktorom. Väčšine sa dá vyhnúť, ak operátor dodržiava správne a bezpečné pracovné postupy pre traktor. Niektoré bežné príklady prevrátenia traktora sú:

- Točenie sa alebo jazda príliš blízko k okraju násypu alebo priekopy
- Príliš rýchla jazda po nerovných cestách a odrážanie sa z vozovky
- Pripojenie v inom bode ako sú oje, pri ťahaní alebo odťahovaní predmetov
- Jazda s traktorom priamo na príliš strmom svahu
- Ostré otáčanie traktora so zdvihnutým predným nakladačom

Prevenencia:

Ochranná konštrukcia chrániaca pri prevrátení (ROPS), oceľová klieť obklopujúca vodiča - najmä klieť zabudovaná v uzavretej kabíne - môžu vodiča chrániť pred zabitím pri prevrátení traktora. To platí najmä vtedy, ak má vodič zapnutý bezpečnostný pás. Pamätajte však, že ROPS vás môže chrániť pred zranením, ale nemôže zabrániť pádu traktora. To vysvetľuje, aké dôležité je bezpečne prevádzkovať traktor, aj keď má traktor ROPS.

2. Prejdenie osoby/zakliesnenie

Existujú tri základné typy prípadov prejdenia osoby traktorom.

Jedným je prípad, keď spolujazdec (ďalší vodič) spadne na traktor. K nehodám s ďalším vodičom dochádza, pretože na traktore je len jedno bezpečné miesto pre jednu osobu, a to na sedadle vodiča.

Ďalším prípadom je, keď vodič traktora počas prevádzky spadne z traktora alebo je vyhodенý zo sedadla nízko visiacim konárom alebo inou prekážkou.

Pri treťom type nehody s prejdením osoby, sa osoba nachádza na zemi v blízkosti traktora. Môže to zahŕňať vodiča traktora, ktorý sa pokúša naštartovať traktor zo zeme, keď je traktor v pohybe.

Prevenencia:

Spolujazdci sa môžu zošmyknúť a byť prejdený traktorom skôr ako vodič zastaví. Povedzte nie svojim priateľom, ktorí sa chcú s vami zviať.

Z akéhokoľvek dôvodu pred vystúpením traktor vypnite.

Riziká kultivátorov

Mnoho poranení kultivátorom sú tržné rany na dolných končatinách a rukách, po ktorých nasledujú popáleniny rúk, namáhanie chrbta a pomliaždenie rúk, kolien a zápästí. Nasledujúce preventívne opatrenia by ste mali mať na pamäti pri použití ručne vedených kultivátorov.

Bezpečnostné opatrenia

- noste bezpečnostné okuliare
- noste ochranu sluchu
- noste dlhé nohavice a pevnú obuv
- nepoužívajte kultivátor v uzavretom priestore
- Pred spustením skontrolujte obrábanú plochu, či v nej nie sú veľké kamene alebo cudzie predmety
- nekultivujte nad podzemnými inžinierskymi sieťami
- Pred naštartovaním zaradte neutrál a vypnite spojku
- kultivátor používajte pri dobrej viditeľnosti a dobrom svetle
- ruky a nohy držte ďalej od rotačných častí
- nepreťažujte motor kultivátora prácou príliš do hĺbky alebo príliš rýchlo
- nikdy nedoplňajte palivo kým je motor horúci
- Pred mechanickými úpravami, údržbou alebo opravami vypnite motor a odpojte sviečku
- pred tým ako ho necháte bez dohľadu, kultivátor najskôr vypnite

Riziká reťazovej píly

Reťazové píly môžu byť nebezpečné, ak fungujú nesprávne alebo ak nie sú prijaté príslušné bezpečnostné opatrenia. Chráňte svojich pracovníkov skôr, ako budú v ohrození.

Bezpečnostné opatrenia

- Používajte iba reťazové píly, pre ktoré ste boli zaškolení na správne a bezpečné používanie.

- Dôkladne si prečítajte návod na použitie.
- Uistite sa že rozumiete pokynom pred použitím motorovej píly.
- Pred použitím motorovej píly si prečítajte príslušné predpisy o ochrane zdravia a bezpečnosti.
- Prevádzkujte, nastavujte a udržiavajte píly v súlade s pokynmi výrobcu a bezpečnostnými požiadavkami a odporúčaniami na bezpečné použitie reťazovej píly popísanými v smerniciach.
- Pílu používajte iba v dobre vetraných priestoroch.
- Noste osobné ochranné pomôcky a odev.
- Ak máte pochybnosti o bezpečnom vykonaní práce, opýtajte sa.
- Nepoužívajte pílu, pokiaľ nie ste dobre odpočinutí. Únava spôsobuje neopatrnosť. Pred prestávkami a na konci zmeny buďte opatrní.
- Pred začatím práce si pripravte všetky potrebné spotrebné materiály a vybavenie.
- Berte do úvahy svoje okolie - poveternostné podmienky, terén, zvieratá, budovy, elektrické vedenie, vozidlá a ďalších ľudí.

Riziká sejačky

Sejačky a sejacie stroje majú niekoľko zvláštnych bezpečnostných opatrení.

Dodržiavanie bezpečnostných postupov pomôže eliminovať nehody, straty času a materiálov.

Pred-pracovná kontrola bezpečnosti

- Vyhľadajte všetky ovládacie prvky a funkcie zariadenia a oboznámte sa s nimi.
- Pracujte iba s ochrannou konštrukciou chrániacou pri prevrátení (ROPS) a traktormi vybavenými bezpečnostnými pásmi.
- Uistite sa, že sú všetky kryty namontované, zabezpečené a funkčné. Ak ochranné kryty chýbajú alebo sú poškodené, nepoužívajte ich.
- Uistite sa, že trojbodové spojenie, upevňovacie pastorky a bezpečnostné reťaze sú v dobrom stave.

- Zaistite, aby bol rotačný sekací stroj pripevnený podľa špecifikácie výrobcu.
- Skontrolujte, či je veko zásobníka uzamknuté alebo zablokované a či je zabezpečovacie zariadenie (ak je namontované) funkčné.
- Skontrolujte tlak v pneumatikách na sejačke a traktore.
- Uistite sa, že je vývodový hriadeľ a kryt hnacej sústavy funkčný.
- Zabezpečte, aby boli hydraulické piesty, hadice a spojky v dobrom stave.

Prevádzková kontrola bezpečnosti

- Držte sa od pohyblivých častí zariadenia.
- Uistite sa, že mechanizmus dávkovania osiva je funkčný a v dobrom stave.
- Uistite sa, že ťažný mechanizmus, zaistovacie pastorky a bezpečnostné reťaze sú v dobrom stave.
- Skontrolujte, či sú radličky v dobrom stave.
- Pred otvorením veka sa uistite, či je zdroj energie v zásobníku vypnutý.
- Po doplnení osiva skontrolujte, či je veko zásobníka zaistené.
- Zaistite, aby pri obsluhu prístroja neboli ohrozené žiadne osoby alebo zvieratá.

Ukončenie práce a čistenie

- Odstráňte všetok cudzí materiál z radlíc, rozperiek a hydraulických piestov a okolo nich.
- Pracovný priestor a sklad náradia udržiajte v bezpečnom, čistom a upratanom stave.

Riziká prívěsu a cisterny

Pri ťahaní prívěsu, ako vo väčšine jazdných situácií, môže dôjsť k vystaveniu určitým nebezpečenstvám. Ťahanie prívěsu je bezpečné, pokiaľ sú prijaté preventívne opatrenia. Nasledujúce bezpečnostné informácie sú iba zhrnutím úplnejších informácií uvedených v bezpečnostných normách na konci týchto bezpečnostných opatrení. Prečítajte si a

dodržiavajte všetky bezpečnostné normy. Koncový užívateľ musí okrem toho pred použitím skontrolovať a dodržiavať všetky federálne, štátne a miestne zákony.

1. Používajte ťažné vozidlo pripravené a schopné zvládnuť bremeno.
2. Vlečenie prívesu si vyžaduje osobitnú pozornosť z dôvodu zmenenej jazdnej situácie.
3. Pri vlečení trvá dlhšie, než sa pohnete, zastavíte alebo obídete - absolvujte školenie a precvičenie, aby ste sa vyhli nehodám.
- 4 Obrátenie a cúvanie predstavuje ďalšie problémy - plánujte dopredu.
5. Pred prvou jazdou požadujte od každého vodiča úplné školenie a skúsenosti s ťahaním prívesu.
6. Na pripevnenie generátora energie sú k dispozícii otvory.
7. Uistite sa, že je príves pripravený a pripojený k ťažnému vozidlu.
8. Pri ťahaní dodržujte maximálnu rýchlosť 45 mph (72 km/h).
9. Príves nijako neupravujte ani nemeňte - zmeny porušia záruku. Prečítajte si užívateľskú príručku.
10. Na náhradné diely používajte iba originálne súčiastky.
11. Upravte náklad prívesu tak aby bolo vpredu približne 10% váhy a rozložte váhu po stranách aby ste sa vyhli rozkývaniu.
12. Utiahnite všetky diely, skrutky, matice a ťažné zariadenie.

PREŤAŽENIE môže spôsobiť vážne zranenia alebo poškodenie vybavenia.

1. Nepreťažujte príves.
2. Celková hmotnosť vozidla (GVWR) je maximálna celková hmotnosť prívesu s nainštalovaným zväracím generátorom poháňaným motorom a všetkým vybavením, ako je napríklad náradie, káble a fľaša s ochranným plynom.
3. Celková povolená hmotnosť nápravy (GAWR) je maximálna nosnosť nápravy (náprav).
4. Odvážte príves - podľa potreby upravte hmotnosť odstránením doplnkového vybavenia – kontaktujte miestne orgány pre lokalizovanie najbližšej váhy.

5. Na výber správneho ťažného vozidla berte do úvahy celkovú hmotnosť prívesu.

Nekontrolované nakláňanie prívesu môže spôsobiť zranenie alebo poškodenie zariadenia.

1. Nainštalujte generátor podľa príručky majiteľa tak, aby koniec motora smeroval ku koncu prívesu.

2. Rozložte hmotnosť tak, aby hmotnosť na ťažnom zariadení bola približne 10% z celkovej hmotnosti prívesu.

3. Nesprávne rozloženie hmotnosti na ťažnom zariadení môže spôsobiť rozkývanie a stratu kontroly ťahaného vozidla spôsobujúc zranenie alebo poškodenie zariadenia.

4. Hmotnosť jazyka je časť hmotnosti prívesu, ktorá spočíva na ťažnom zariadení ťažného vozidla - to znamená tlak smerom nadol na spriahadlo.

5. Odstráňte alebo upravte zaťaženie prívesu, aby ste dosiahli správnu hmotnosť jazyka.

6. Nedovoľte, aby hmotnosť jazyka presiahla hodnotu spriahadla a závesu.

7. Pri ťahaní prívesu jazdite pomalšie, aby ste zabránili rozkývaniu.

Riziká kombajnu

Typické riziká spojené s používaním kombajnov možno nájsť najčastejšie v kontakte s pohyblivými časťami stroja vrátane:

- vtiahnutie do sekacieho zariadenia;
- kontakt s nožom, valcom alebo rotorom;
- zranenie pohonnými mechanizmami alebo zachytenie pri činnosti automatických snímačov;
- zamotanie do vyrovnávacích alebo vypúšťacích šnekov v zásobníku na zrno;
- kontakt so sekačkou alebo rozmetávačom slamy.

Medzi ďalšie riziká spojené s prácou s kombajnom patria:

- kontakt s nadzemným elektrickým vedením;

- prejdienie osoby;
- uviaznutie pod adaptérom kombajnu alebo zranenie adaptérom, ktorý spadol z jeho prepravného privesu;
- spadnutie z kombajnu, najmä pri ,pred a po sezónnom čistení, údržbe alebo tankovaní;
- hluk;
- obilný prach.

Aby sa minimalizovali riziká pre obsluhu a ostatné osoby pri práci s kombajnom, je potrebné dodržiavať niektoré základné pravidlá a postupy.

Najdôležitejším bezpečnostným opatrením je postupovať podľa procedúry „bezpečného zastavenia“ pred vykonaním akejkoľvek údržby alebo úprav vrátane riešenia upchatia alebo iného problému:

- aktivovaná ručná brzda
- zaradený neutrál
- zastavenie motora
- vybrať kľúč

Stalo sa veľa vážnych a smrteľných nehôd, keď sa obsluha pokúsila vyčistiť blokovanie alebo pracovať na stroji so zapnutým motorom. Vždy sa teda uistite, že dodržiavate postup bezpečného zastavenia.

Pre bezpečnú prevádzku stroja:

- Pred začatím práce skontrolujte, či sú všetky ochranné kryty na svojom mieste a správne nastavené. Neštartujte kombajn so zdvihnutými alebo odstránenými ochrannými krytmi.
- Uistite sa, že vy, vaši zamestnanci, pomocní vodiči, sezónni pracovníci alebo dodávatelia, ste riadne vyškolení v tom, ako bezpečne používať kombajn. Využite príslušné školiace kurzy, aké poskytujú výrobcovia / dodávatelia.
- Nikdy neprepravujte cestujúcich na kombajne, pokiaľ nesedia na originálnom sedadle spolujazdca, a nenastupujte ani nevystupujte z kombajnu, keď je v pohybe.
- Deti mladšie ako 13 rokov nesmú riadiť ani sa viezť na kombajnoch.
- Dajte pozor, aby ste spätné zrkadlá udržiavali čisté a správne nastavené.

- Kombajny sú rozmerné vozidlá a výhľad šoféra dozadu môže byť zlý, preto buďte pri cúvaní obzvlášť opatrní. Zvukový klaksón pred naštartovaním motora alebo cúvaním môže pomôcť upozorniť ostatných.
- Pamätajte na riziká, ktoré predstavujú rezačky a rozmetávače slamy - predtým, ako sa priblížite k zadnej časti kombajnu, vyčkajte primeraný čas na ich úplne zastavenie.
- Pred pohnutím sa uistite že nemáte na trase žiadnych chodcov.
- Pri vykladaní kombajnu za jazdy budete musieť starostlivo naplánovať a skoordinať svoje pohyby tak, aby zodpovedali pohybom traktora / prívesu, ktoré s vami pracujú.
- Dvere kabíny nechajte zatvorené, aby ste zabránili vniknutiu prachu a hluku.
- Uistite sa, že obsluha je oboznámená s rizikami a bezpečnými prevádzkovými postupmi a že disponujú príručkou používateľa.
- Použite akýkoľvek dodaný mechanizmus na odber vzoriek obilia.
- Buďte opatrní na svahoch a vyhýbajte sa náhlym zmenám smeru. Zaparkujte na rovnej zemi, ak môžete. Ak musíte zaparkovať na svahu, zaparkujte križom cez neho. Na zjazdových a bočných svahoch brzďte a zatáčajte opatrne.

Pre bezpečnú prácu:

- Poskytnite operátorom pokyny a školenie vrátane informácií o umiestnení a výškach OHPL-nadzemných elektrických vedení (pomôžu vám mapy fariem).
- Poskytnite operátorom informácie o rizikách a opatreniach, ktoré majú podniknúť v prípade kontaktu s OHPL(elektrickým vedením), vrátane tiesňových kontaktných čísel.
- Používajte bezpečné pracovné postupy v blízkosti OHPL, napr. pri vykládke.
- Nikdy nezastavujte kombajn, nevykonávajte údržbu ani nevysúvajte vynášací šnek, ak ste pod alebo v blízkosti OHPL.
- Ak na vykonanie práce využívate iného dodávateľa, mali by ste pred začatím práce prediskutovať a odsúhlasiť systém práce, ktorý sa má dodržiavať, a poskytnúť informácie o umiestnení OHPL na vašom pozemku.
- Umiestnite vhodné výstražné značky na vhodnom mieste v kabíne.

Obrázok 9:

Zdroj: <https://www.deere.com/assets/images/region-1/products/harvesting/asia/cotton-harvester/7660-1366x766.jpg>

Obrázok 10:

Zdroj: <http://www.pikrite.com/wp-content/uploads/2012/12/Bell-Pepper-Harvester-5-e1377875267594.jpg>

Obrázok 11:

Zdroj: <https://images.wisegeek.com/combineharvester.jpg>

Riziká kombajnu na zber hrozna

Mechanický zberač hrozna cestuje po radoch viníc a na vytrásenie hrozna z viniča používa tyčinky z gumy alebo sklenených vlákien. Mechanické kombajny proces urýchľujú, ale ťažké a rýchlo sa pohybujúce zariadenie s mnohými dopravníkmi a ventilátormi z neho robí operáciu, ktorá si vyžaduje osobitnú pozornosť bezpečnosti.

Obrázok 12:

Zdroj: <https://assets.cnhindustrial.com/nhag/nar/assets/Grape/braud-compact-series-grape-harvester/Gallery/braud-compact-series-grape-harvesters-gallery-02.jpg>

Pred začatím práce s týmto vozidlom je nevyhnutné absolvovať školenie v oblasti práce s kombajnom a prečítať si bezpečnostné pokyny a špeciálne pokyny v návode na obsluhu. Uistite sa, že rozumiete všetkým súčastiam zberového systému vrátane kombajnu, vykladacieho vozíka a konečného vyprázdňovania do košov na prepravu a spracovanie. Kvôli sezónnej povahe žatevných prác trénujte prácu na kombajnoch minimálne raz ročne.

K dispozícii sú jazdné a vlečné kombajny a oba majú veľa pohyblivých častí, ktoré môžu spôsobiť vážne zranenia:

- Tyče a šľahače trepú vinič, aby sa uvoľnili bobule.
- Dopravníky hrozna posúvajú čerstvo natrhané bobule do vnútra stroja.
- Priečne dopravníky vypúšťajú bobule mimo kombajnu do neďalekých skladovacích vozov.
- Na palube alebo na výložníku namontované lamely a rozkladače odoberajú ostatný materiál (MOG).

- Čistiace ventilátory možno tiež použiť na sekanie, vysávanie a odfukovanie MOG z bobúľ.

Všetky pohyblivé časti vybavenia by mali byť podľa možnosti zabezpečené a ruky, nohy a ďalšie časti tela musia byť vždy vzdialené od všetkých pohyblivých častí. Ak sa nachádzate v blízkosti pohybujúceho sa zariadenia, mali by ste nosiť priliehavý odev, odstrániť visiace šperky a vlasy nechať zopnuté.

Zvážte osobné ochranné prostriedky, ako sú pevné topánky, dlhé rukávy a nohavice a reflexná vesta. V prípade potreby noste rukavice, aby ste si chránili ruky keď je to potrebné, ale nie okolo pohyblivých častí a vybavenia.

Pred začiatkom zberových prác skontrolujte vinohradnícku oblasť z hľadiska nebezpečných podmienok, ako sú elektrické vedenia, inžinierske siete, vodné zdroje a nerovný alebo nestabilný podklad. Vyberte si kombajn vhodný pre mriežkový / stropový systém vo vinici. Mechanické kombajny môžu byť ťažké a náchylné na prevrátenie, preto ich používajte iba na stabilnom povrchu vo vhodnom svahu. Vždy sledujte priekopy a násypy a vysypajte hrozno iba na rovnom povrchu, pretože vďaka rastúcemu množstvu môže byť vozík nestabilný.

Pamätajte, že kombajny nemôžu cúvať, preto pred použitím kombajnu dôkladne vyberte rad viniča.

Uistite sa, že je váš kombajn správne udržiavaný:

- Nepoužívajte zariadenie ktoré vyžaduje opravu.
- Nepokúšajte sa odstrániť upchatie alebo zaseknutie sami.
- Udržujte kryty a chrániče pohyblivých častí na svojom mieste po celý čas.
- Pred odstránením ochranných krytov a štítov vypnite motor a počkajte, kým sa všetky pohyblivé časti úplne nezastavia.
- Pri prácach na údržbe alebo opravách stroja používajte vhodné uzamknutie / blokovanie.
- Pri práci s kombajnom vždy noste bezpečnostný pás a nikdy nenechávajte spustený kombajn bez dozoru - vypnite ho, zatiahnite ručnú brzdu a vytiahnite kľúče, keď potrebujete zaparkovať alebo opustiť stroj.

Dávajte pozor na ďalších pracovníkov zberu a prevádzkové zariadenia v tejto oblasti. Dôležitá je dobrá komunikácia s vašimi spolupracovníkmi o vašich pohyboch, takže pred začatím práce alebo pred presunutím kombajnu zatrúbte. Ak je kombajn nimi vybavený, použite záložné alarmy. Počas prevádzky za súmraku, noci alebo svitania nechajte rozsvietené všetky svetlá kombajnu. Nikdy by ste nemali dovoliť, aby kombajn alebo jeho dopravníky prechádzali nad pracovníkmi a dbajte na to aby ste neumožňovali pracovníkom liezť alebo viezť sa na stroji.

Mechanické zberače prinášajú hrozno rýchlo a ekonomicky. Vynikajúce školenie, bezpečné pracovné postupy a komunikácia zabezpečujú bezproblémový priebeh procesu.

Bezpečnostné tipy pre poľnohospodárske vybavenie

Tieto tipy by ste mali mať na pamäti vždy, aby ste sa vyhli nehodám pri obsluhu zariadení a strojov na farme:

1. **Prečítajte si príručku a dodržujte ju.** Vždy si dôkladne prečítajte príručku pre každé zariadenie. Váš nový traktor môže fungovať inak ako napríklad starý. Potom postupujte podľa pokynov a pravidiel.
2. **Riadte sa štátnymi zákonmi a dodržujte ich.** Tieto zákony platia na ochranu vás aj občanov vo vašom okolí. Najlepšie je zabezpečiť, aby ste držali krok so zmenami, aby ste sa tak vyhli možným pokutám.
3. **Znak pomaly sa pohybujúceho vozidla (SMV) udržiavajte vždy čistý, viditeľný a správne namontovaný.** Toto je dôležitý zákon. Jeho dodržiavanie môže zabrániť zrážkam pri preprave a potenciálne zachrániť život. Bezpečnosť na ceste je dôležitá.
4. **Vhodne sa oblečte.** Rozviazaná šnúrka na topánkach, nezviazané dlhé vlasy a zatúlané nitky zo starej košele v minulosti viedli pri prevádzke poľnohospodárskych strojov k strašným zraneniam. Správne oblečenie môže znamenať zníženie rizika takýchto úrazov.
5. **Uistite sa, že ste dobre odpočinutí.** Pocit únavy pri obsluhu strojov môže byť nebezpečný. Uistite sa, že si robíte pri práci prestávky, keď potrebujete odpočinok.
6. **Vyhýbajte sa alkoholu.** Aj jeden alkoholický nápoj môže ovplyvniť vašu schopnosť obsluhovať stroje. Nepožívajte alkohol, kým ste neskončili s prácou.
7. **Buďte ostražitý.** Sústreďte sa. Uvedomte si, čo robíte a kam smerujete.
8. **Vhodne upravte vybavenie.** To znamená udržiavať všetky ochranné kryty, štíty a prístupové dvere na svojom mieste pri obsluhu zariadenia a vykonať nevyhnutné úpravy zariadenia, aby zodpovedali prevádzkovým podmienkam.
9. **Udržujte deti a zvieratá mimo pracovných priestorov.** Farmy ponúkajú svet dobrodružstiev pre zvedavé deti. Aby ste sa vyhli katastrofickým nehodám, udržiavajte detský kútik oddelený od pracovného priestoru. Vedzte, kde sú vaše deti, aj keď kosíte trávnik. Nedovoľte, aby nehoda v zlomku sekundy ovplyvnila vaše dieťa navždy.
10. **Prečítajte si ďalšie informácie o bezpečnosti zariadenia na sadenie.** Aj keď by obsluha mala pri používaní zariadenia na sadenie pamätať na podobné bezpečnostné opatrenia, je dobré si prečítať ďalšie podrobnosti.

(Zdroj: <https://www.ruralmutual.com/resource/farm-safety/farm-machinery/10-safety-tips-remember-farm-equipment-uses/>)

Pesticídy a hnojivá

Chemické látky predstavujú riziko rôznymi spôsobmi vrátane vdýchnutia, požitia a vstrebania. Riziko chemikálie závisí od jej chemických vlastností, najmä od toxicity. Účinok spôsobujúci zlý zdravotný stav sa pohybuje od podráždenia, alergie, otravy až po smrť. Chemikálie sú najnebezpečnejšie, ak sú v koncentrovanej forme. Ohrození sú tí, ktorí chemikálie používajú, a tí, ktorí môžu byť týmto chemikáliám vystavení, keď sú na farme.

- Zamknutý sklad: Všetky chemikálie dôkladne uzamknite
- Používajte vhodné OOP
- Zaškolený personál
- Vybavenie v prevádzkyschopnom stave: vykonávajte údržbu strojov

Je veľmi dôležité poznať symboly:

; E; Výbušné

; T; Toxické

; Xi; Dráždivé

; F+; Extrémne horľavé

; Xn; Škodlivé

; F; Vysoko horľavé

; C; Žieravé

; O; Oxidujúce

; T+; Veľmi toxické

; N; Nebezpečné pre životné prostredie

Účinky vystavenia chemikáliám závisia od typu chemickej látky a od stupňa vystavenia. Ak dôjde k prehltnutiu chemikálií, absorpcii cez kožu alebo vdýchnutiu, môžu sa prejavíť niektoré z okamžitých účinkov:

- otrava
- bolesť hlavy
- nevoľnosť
- zvracanie
- hnačka
- zúžené zreničky
- malátnosť
- svalové tiky
- zvýšená produkcia slín a slzivosť
- vyrážky a podráždenosť
- chemické popáleniny.

Riziko používania pesticídov a hnojív je najväčšie, ak sa pokyny nedodržiavajú presne.

Všeobecne:

- Vždy noste vhodný ochranný odev. Kontaminovaný odev nikdy neumývajte inou odevnou látkou.
- Vykonajte preventívne opatrenia, aby ste zabránili rozliatiu. Napríklad po každom použití nádoby dôkladne uzavrite, aj keď ich plánujete čoskoro znovu otvoriť.
- Vedzte, čo robiť, ak dôjde k rozliatiu.
- Pripravte si iba také množstvo aké je potrebné k výkonu práce.
- Presne dodržujte pokyny od výrobcu.

Použitie:

- Zabráňte striekaniu na nepriepustné povrchy.
- Nevykonávajte postrek počas veterných dní.

- Neaplikujte na erodovanú pôdu.
- Neaplikujte v blízkosti vodných zdrojov, ako sú studne, potoky a jazerá.

Uskladnenie:

Pri skladovaní chemikálií buďte mimoriadne opatrní, aby ste zabránili úniku, rozliatiu a náhodným nehodám. Chemikálie uchovávajte v pôvodných nádobách, aby ste vedeli, čo to je a ako ich používať. Na každom balení si poznačte dátum nákupu a najskôr použite staršie materiály. Pokiaľ je to možné, pesticídy a herbicídy skladujte v interiéroch na jasne označenom mieste navrhnutom ako sekundárne uskladnenie.

Čistenie a likvidácia:

Najlepšie spôsoby čistenia nádob a zariadení sú trojnásobné opláchnutie alebo tlakové opláchnutie. Pre trojité opláchnutie: nechajte koncentrát 30 sekúnd odtekať z prázdnej nádoby na pesticídy. Naplňte jednu štvrtinu nádoby, vráťte viečko a pretrepte nádobu tak, aby boli opláchnuté všetky vnútorné povrchy. Vypúšťajte vodu na oplachovanie do nádrže na rozprašovanie najmenej 30 sekúnd. Postup opakujte dvakrát, celkovo s tromi opláchnutiami.

Oplachová voda sa musí zachytávať a nanášať na kompatibilné miesto v označenej miere. Prázdne nádoby na pesticídy a herbicídy nie je možné znovu naplniť, recyklovať alebo poslať späť výrobcovi. Musia byť rozdrvené, zlomené alebo prepichnuté, aby sa nemohli znovu použiť.

Malé nádoby, ktoré sa používajú v domácnosti, sa dajú všeobecne vyhodiť do smetného koša potom ako sa zabalia do plastu a potom, čo sa stanú nepoužiteľnými.

Zvyšky pesticídov a herbicídov používaných v obytných zariadeniach môžu byť zneškodnené podľa zákona.

Skladovanie hnojív

Pre zaistenie bezpečnosti je dôležité správne skladovanie hnojiva. Ak je to možné, hnojivá by sa mali skladovať v uzavretých a bezpečných skladoch, aby bol výrobok chránený pred poveternostnými vplyvmi a znížilo sa riziko krádeže.

Rada pri rozložení hnojiva

Na dosiahnutie najlepších výsledkov pri používaní hnojív je potrebné, aby boli živiny rozložené presne a rovnomerne a v správnom množstve po celej šírke rozmetača. Vysoko kvalitné hnojivo je dôležité, ale rovnako dôležité je aj to, ako ho roznesiete!

Manipulácia a preprava hnojív

Je dôležité bezpečne manipulovať a prepravovať hnojivo a zároveň minimalizovať zhoršenie kvality. Správne zaobchádzanie s hnojivom a jeho preprava by mali závisieť od klimatických podmienok, typu hnojiva a spôsobu jeho prepravy (veľká kopa alebo vrecia).

Pracovné priestory a zariadenia pre chov hospodárskych zvierat

Ak sa zaoberáte chovom dobytká, musíte zvážiť veľa vecí. Zásobovanie zvierat je základom, ale všetko od nástrojov a strojov až po bezpečnostné opatrenia a bežnú údržbu hrá pri vašej každodennej prevádzke hlavnú úlohu. Problém je v tom, že na fungujúcej farme môže jeden malý incident spustiť sériu problémov, ktoré vystavia riziku celú vašu farmu skôr, ako sa nazdáte. Mali by ste poznať svoje riziká a vedieť, ako sa im vyhnúť.

V tomto Module sa zameriame na:

- Požiar (ďalšie informácie k tejto téme tiež v module 2)
- Porucha zariadenia
- Poškodenie a pád budov

Požiar

Farmy sú od prírody ľahko horľavé: seno, slama, prach a dosky zo stodoly sa za správnych podmienok môžu stať hromadou podpaľáčov. Ak prevádzkujete farmu s hospodárskymi zvieratami, tieto horľavé materiály sa môžu rýchlo hromadiť vo forme krmiva, steliva a iného súvisiaceho odpadu a na zapálenie stodoly už stačí len malý spúšťač.

Zakaždým, keď je zdroj tepla umiestnený v blízkosti kopy sena, na podlahe alebo v prašnej stodole, hrozí nebezpečenstvo požiaru. Problémy môže spôsobiť aj nepravidelná údržba alebo neorganizovaný pracovný priestor: V zariadeniach na spaľovanie dreva sa môžu hromadiť nečistoty a elektrické zariadenia používané vo vlhkých priestoroch môžu ľahko predstavovať elektrické riziko. Skontrolovali ste nedávno svoje palivové nádrže? Akékoľvek nádrže, ktoré sú v zlom stave alebo boli nesprávne skladované, môžu spôsobiť závažný incident.

Porucha zariadenia

Porucha vybavenia a výpadky prúdu sú príčinou mnohých veľkých strát na farmách. Mliečne farmy sa pri skladovaní a konzervovaní svojich výrobkov spoliehajú na nádrže na skladovanie mlieka, takže výpadok prúdu môže mať za následok značné množstvo znehodnoteného mlieka. Kazovosť je v skutočnosti hlavným problémom mliečnych aj hydínových fariem, najmä v horúcom letnom počasí.

Aj keď sú hydínárne všeobecne vybavené minimom strojov, ventilačný systém je dôležitou súčasťou zdravej farmy. Prehriatie je vážnou hrozbou, najmä na brojlerových farmách počas teplejších mesiacov: Ak systém mechanického vetrania neumožňuje priechod vzduchu stodolou, stodola sa môže rýchlo zohriať a celý váš chov môže trpieť tepelným stresom. V najhoršom prípade by mohlo dôjsť k strate všetkých hospodárskych zvierat.

Poškodenie a pád budov

Stodoly sú stavané tak, aby vydržali, ale zlá údržba a všeobecné opotrebenie by mohli štruktúru ohroziť. Zastrešenie býva častou slabinou, najmä keď sa začnú zhoršovať strešné pláty. Bez pravidelnej kontroly a údržby sa môžu vytvárať korozívne materiály (amoniak je vedľajším produktom pri chove hydiny), ktoré oslabujú plachty. V tomto okamihu môže byť aj mierne sneženie také silné, že panely ustúpia a strecha sa zrúti na zvieratá a vybavenie vo vnútri.

Zrútená strecha je iba jedným možným scenárom. Vaše hospodárske budovy sa tiež môžu poškodiť prasknutým potrubím - aj tie sú náchylné na poškodenie a teploty pod bodom mrazu môžu ovplyvniť ich celistvosť. Riziko môže byť obzvlášť vysoké pre mliečne farmy, ktoré používajú potrubia na vodu aj mlieko. A aj keď vaše poškodenie vodou nie je neopraviteľné, prerušenie podnikania vás môže stáť značný čas a peniaze.

Hnojovica a hnoj

Vetrание, značenie, oplatenie a dokonca aj atmosférické testy sú užitočné opatrenia proti rizikám spojeným s hnojom.

Hnoj predstavuje dva zvláštne zdravotné a bezpečnostné problémy - utopenie a otravu plynom. Utopenie je zďaleka najčastejšou príčinou úmrtia spojeného s hnojom. Ohrozené sú najmä deti a starší ľudia.

Je dôležité, aby boli poľnohospodári a farmári informovaní o preventívnych opatreniach potrebných na prevenciu týchto nehôd vrátane praktických rád:

- vyhýbať sa vystaveniu sa hnojovým plynom;
- dodržiavať normy pre oplotenie atď., ktoré sú nevyhnutné na zabránenie neoprávneným osobám - najmä deťom - v prístupe na plochy používané na skladovanie hnoja, iných odpadových vôd alebo vody na farmách;
- zabránenie vjazdu vozidiel do priestorov slúžiacich na skladovanie tekutého hnoja;
- posúdenie integrity nadzemných skladovacích priestorov na hnoj.

Riziká a ochorenia spojené s chovom hospodárskych zvierat

Pri manipulácii so zvieratami na farme existuje vysoké riziko zranenia alebo zdravotných problémov. Práca s dobytkom je nebezpečná a môžu sa zraniť aj najskúsenejší poľnohospodári.

Správny prístup môže pomôcť zaistiť bezpečnosť pre vás a vašich pracovníkov na farme.

Medzi najčastejšie fyzické riziká, ktorým čelia pracovníci s dobytkom, patria:

- kopance
- modriny
- pošmyknutia
- pády
- odreniny
- prepichnutia.

Tieto riziká je možné kontrolovať dobrou údržbou vybavenia, školením a používaním osobných ochranných prostriedkov. Je dôležité používať bezpečnostnú obuv s vhodnou podrážkou, kožené rukavice a oblečenie, ktoré nie je príliš voľné a ľahko sa zachytí.

Medzi zdravotné riziká pre chovateľov hospodárskych zvierat patria:

- zoonózy (infekčné choroby prenášané zo zvierat na človeka),
- alergie spôsobené zložitým organickým prachom, hlukom a vystavením chemikáliám / liekom.

Bežné zoonotické choroby ako besnota, tetanus, antrax, brucelóza a tuberkulóza hovädzieho dobytky sú kontrolovateľné.

Správne zaobchádzanie so zvieratami, správna osobná hygiena a rýchla veterinárna a lekárska starostlivosť minimalizujú nepriaznivé účinky.

Na zníženie vdýchnutia častíc organického prachu, ako sú zvieracie chlpy, plesne, spóry a častice rastlín, je nevyhnutná adekvátne ochrana dýchacích ciest.

Akonáhle sa tieto typy častíc dostanú do dýchacieho systému, existuje možnosť, že telo sa môže stať alergickým alebo podráždeným časticami a následné vystavenie môže byť závažnejšie.

Vystavenie veterinárnym liekom, zvieracej krvi a telesným tekutinám môže mať vplyv na zdravie majiteľov hospodárskych zvierat.

Postupujte opatrne podľa pokynov na aplikáciu a vyhýbajte sa injekčným ihlám alebo priamemu osobnému kontaktu s liekmi alebo telesnými tekutinami zvierat.

Aby ste znížili riziko poranenia pri práci s hospodárskymi zvieratami pre vás a vašich zamestnancov, ako aj pre návštevníkov, ako sú napríklad veterinári, ponúkame vám osem tipov na prácu s hospodárskymi zvieratami:

- Používajte iba miesto a zariadenie na to určené na premiestňovanie zvierat.
- Vyvarujte sa práce osamote a ak pracujete sami, informujte svojich kolegov, kde ste, kedy sa vraciate a majte pri sebe mobilný telefón alebo vysielaciu.
- Skontrolujte ohradu kvôli možným rizikám a skontrolujte, či sú zámky a západky v poriadku.
- Uistite sa, že máte k dispozícii voľné únikové cesty.
- Neprepĺňajte dvor - nechajte ho plný asi do 2/3, aby ste mali slobodu pohybu.
- Zvieratá udržiavajte čo najtichšie.
- Zaučte všetkých pracovníkov, ktorí pracujú na farme.

- Zaistíte, aby boli zariadenia v dobrom stave, aby pracovníci pri preprave dobytku mohli efektívne nakladať a vykladať.

Preventívne opatrenia

Preventívne opatrenia v chove hospodárskych zvierat sa môžu vykonávať v súvislosti so zariadením, farmárom alebo zvierateľom.

Zariadenia

Zlé zariadenie a vybavenie môže spôsobiť zranenie zvierat a osôb. Pred výstavbou alebo renováciou zariadení pre chov dobytku by sa malo vykonať rozsiahle plánovanie. Pri plánovaní zariadenia by sa mali brať do úvahy vlastnosti zvierat spolu s možným rozšírením.

1. Ulička a nakladacie žľaby

Dostatočne široké na voľný priechod zvierat, ale nie dosť široké na to, aby sa zviera mohlo otočiť dovnútra.

Chodníky na vonkajšej strane uličky alebo žľabu, aby ste nemuseli ísť do uličky alebo visieť cez okraj.

Pevné steny na žľaboch a zákrutách v uličke, aby sa znížilo riziko vyplašenia zvierat zvonka.

Podlahy by mali byť navrhnuté tak, aby nekĺzali, a napriek tomu sa dali ľahko udržiavať čisté.

2. Ploty a brány

Dostatočne silné na to, aby vydržali nátlak zvierat.

Bez akýchkoľvek ostrých výčnelkov, ako sú klince alebo drôty.

3. Podlahy

Z betónu alebo iných nepriepustných materiálov.

protišmykovosť (v priechodoch drážkované).

4. Osvetlenie

Rovnomerné, rozptýlené osvetlenie.

Zabráňte tomu, aby sa zvieratá dívali priamo do slnka.

Zvieratá sa pohybujú ľahšie z tmavých do svetlých oblastí.

Osvetlenie môže ovplyvniť produktivitu niektorých zvierat.

5. Zadržiací systém

Pracovník by mal mať voľný prístup ku všetkým častiam zvieratá bez toho, aby musel siahť cez žľab.

Všetky zadržovacie zariadenia by sa mali pravidelne kontrolovať, či nie sú opotrebované alebo poškodené.

Farmár

Metódy manipulácie sa veľmi líšia od druhu k druhu, existujú však niektoré všeobecne akceptované pravidlá pre všetky zvieratá:

- Vážte si zvieratá; nebojte sa ich.
- Buďte pokojní a opatrní; väčšina zvierat reaguje na rutinu.
- Vyvarujte sa rýchlym pohybom alebo hlasným zvukom; oznámte svoju prítomnosť v dostatočnom predstihu, skôr ako sa priblížite k zvieratú, aby ste ho nevyľakali.
- Buďte trpezliví; nikdy netlačte na zviera, keď nemá kam ísť.
- Pri práci so zvieratú v obmedzenom priestore vždy zabezpečte únikovú cestu.

Zvieratá

Niektoré postupy pri zaobchádzaní so zvieratami sú rovnaké bez ohľadu na zviera:

- Vyvarujte sa hrubého zaobchádzania.
- Neprovokujte ich.
- Vyvarujte sa hlasných pokrikov alebo zvukov, ktoré by mohli zviera vystrašiť.
- Nevstupujte do výklenku, z ktorého nemáte rýchlu únikovú cestu.
- Matky sú protektívne; nestojte medzi nimi a ich potomkami.
- Prispôbte svoje zručnosti v zaobchádzaní so zvieratami temperamentu a veľkosti zvieratá